

رئیس دانشگاه فرهنگیان با اعلام این که اول مهر ۲۰ هزار معلم تازه نفس فارغ التحصیل دانشگاه وارد مدارس می شوند، گفت: «برای آزمون استخدامی جدید دولت سیزدهم سهمیه حدود ۱۸ هزار نفری داریم.» به گزارش ایسنا، حسین خنیفر با اشاره به برگزاری آزمون جامع تحت عنوان آزمون اصلاح برای مهارت آموزانی که در آزمون استخدامی سال های گذشته پذیرفته شده و دوره یکساله مهارت آموزی معلمی را در دانشگاه گذرانده اند، گفت: «آزمون اصلاح در ابتدای شهریور ماه برگزار و نتایج قبول شدگان قطعی اخیر اعلام شد.»

ششپروند | چشم های پف کرده و خواب آلود، دست هایی که هزار گاهی زیر چانه می روند تا کمی چشم ها آرام بگیرند، خمیازه های پشت هم و ... و صدای معلمی که می گوید: «برو بیرون یه آبی به سر و صورتت بزن.» این صحنه های آشناسانت برای خیلی ها؛ چه آنهایی که دهه ۴۰-۵۰ به مدرسه رفته اند، چه دهه شصتی ها و هفتادی ها و چه آنهایی که قرار است امسال روی نیمکت ها و روبه روی تخته سیاه بنشینند و سعی کنند چشم های شان را باز نگه دارند و همه حواس شان را بدهند به آن چه روی تخته نوشته می شود.

شهریور که به روزهای پایانی اش نزدیک می شود، ترس ماندن پشت درهای مدرسه شروع می شود؛ دغدغه های مشترک میان والدین و دانش آموزان. «بیدار شو، دیر شد» جمله آشنایی که خبر از همین دغدغه دارد؛ دغدغه ای که چندی پیش در نامه یک دانش آموز مقطع ابتدایی به رئیس جمهوری علنی تر شد تا شاید راه چاره ای برای آن پیدا شود؛ نامه ای پر از گلایه از ساعت شروع کلاس های مدرسه: «برای رسیدن به برنامه صبحگاه و کلاس اول صبح، باید ساعت ۵ یا ۶ صبح بیدار شوم چرا که در غیر این صورت در ترافیک می مانم.» تاثیر گذاری این نامه تا جایی بود که رئیس جمهوری به مسئولان آموزش و پرورش دستور رسیدگی داد تا دوباره بهانه های باشد برای گرم شدن بازار گفتن از تغییر ساعت شروع کار مدارس و ترافیک های جانکاه مهرماه در شهرهای بزرگ. حالا بعضی کارشناسان آموزشی از ضرورت تغییر ساعت شروع کلاس های درس می گویند و تاثیر آن بر کارایی دانش آموزان، آنها پای تحقیقات علمی و تجربیات جوامع دیگر را برای کاستن از حجم بالای ترافیک به میان می آورند تا شاید امسال دانش آموزان دوره ابتدایی کلاس درس را کمی دیرتر از سال های پیش شروع کنند. مخالفان البته بهانه اولیای کارمند را به میان می آورند. با تمام این صحبت ها، دستور رئیس جمهوری برای رسیدگی تا به امروز چاره ساز نبوده و حتی رضوان حکیم زاده، معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش با اعلام این خبر که «در حال حاضر برنامه ای برای تغییر ساعت تدریس در مدارس ابتدایی نداریم» آب پاکی را روی دست طرفداران این تغییر ریخت تا امید به تغییر ساعت کار کلاس های دوره ابتدایی برای امسال از بین برود.

اولیا، آلودگی هوا...

«بر اساس نتایج بررسی مرکز پژوهش های مجلس، تغییر ساعت کار مدارس بر دانش آموزان مقطع ابتدایی بیشترین تأثیر منفی را دارد.» خبری که اواسط دهه ۸۰ توسط علی عباسپور تهرانی فرد، رئیس کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس رسانهای شد. عباسپور تهرانی فرد در کنار مزایای تغییر ساعت، معایبی را هم عنوان کرده بود: «تغییر ساعت کار مدارس، باعث هماهنگی در شروع کار مدارس و کار والدین شده که معضلی برای خانواده ها شده است، ضمن این که از نظر کادر آموزشی، خستگی معلمان و دیر رسیدن آنها نیز معایبی است که در این تغییر ساعت وجود دارد.» او در ادامه اعلام کرده بود: «در جمع بندی این گزارش، این کار مورد تأیید قرار نگرفته و به نفع آموزش و پرورش

هنوز در دستور کار نیست!

مسعود ثقفی، سخنگوی وزارت آموزش و پرورش در گفت و گو با «شهروند» در مورد چرایی عملی نشدن تغییر ساعت شروع کلاس های درس دوره ابتدایی می گوید و بر این باور است که تا این موضوع در دستور کار شورایی عالی آموزش و پرورش قرار نگیرد، با اجرایی شدن فاصله معناداری خواهد داشت.

• **سال هاست در مورد تغییر ساعت شروع کلاس های دوره ابتدایی بحث می شود، اما تا امروز شاهد این تغییر نبوده ایم و حتی معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش از نبود چنین برنامه ای خبر داده است.**

موردی از این دست نیازمند اجرایی شدن قوانینی است که از سوی شورایی عالی آموزش و پرورش مدون و مصوب می شوند. اگر این شورا به این نتیجه برسد که باید تغییری صورت بگیرد، رأیی صادر شده و بر مبنای آن تغییراتی در ساعات شروع مدارس خواهیم داشت، این در حالی است که تاکنون چنین موضوعی در شورایی عالی آموزش و پرورش مطرح و مصوب نشده است.

• **دوره ابتدایی از اهمیت بالایی برخوردار است و اغلب دانش آموزان این دوره با صبح زود بیدار شدن مشکل دارند و کارشناسان و صاحب نظران هم بر اهمیت توجه به این دوره سخن بسیار گفته اند، با این تفاسیر چنین موضوع و راهکارهای برون رفت از آن قرار است در سیاست گذاری های آموزش و پرورش جای داشته باشد یا خیر؟**

واقعیتی که نمی توان از نظر دور داشت این است که یک سری از مسائل نیازمند کار و بررسی های کارشناسی بیشتر و دقیق تری هستند و تنها با استناد به صحبت های گروهی از دانش آموزان، معلمان و حتی متخصصان نمی توان برای جمعیت بزرگ دانش آموزی تصمیم گیری کرد. چنین مباحثی نیازمند کارشناسی و بررسی های دقیق و عمیقی است. تغییر ساعت مدارس هنوز در دستور کار شورایی عالی آموزش و پرورش قرار نگرفته است.

• **استارت این تحقیق و کارهای کارشناسی زده شده است؟**

این احتمال وجود دارد که یک سری بررسی ها در باب این موضوع صورت گرفته باشد، اما تاکنون منجر به تشکیل جلسه و رأی گیری نشده تا بر مبنای آن در دستور کار شورایی قرار بگیرد. اگر روزی در دستور کار قرار بگیرد، قبل از هر تصمیم گیری نظر تمامی کارشناسان و افرادی که در این زمینه تبحر دارند، اخذ می شود و تجربیات بین المللی رصد شده و در نهایت برای آن تصمیمی گرفته می شود، این گونه نیست که سلیقه ای رفتار شود.

ورود ۲۰ هزار معلم تازه نفس به مدارس

چرا بچه ها مجبورند این قدر زود به مدرسه بروند؟ این کار تاثیری در آموزش دارد یا یک رسم قدیمی است؟ موافقان و مخالفان چه می گویند؟

خواب مهم تر است یا درس؟

مهر، فوری و سپتامبر

مهر، ماه شروع سال تحصیلی جدید برای دانش آموزان ایرانی است و از اواخر شهریور شروع و هیجان تدارک مقدماتی آن در گوشه و کنار شهر به چشم می خورد؛ دانش آموزانی که سرگرم خرید لوازم التحریر بند و با وسوسا خاصه آنها را انتخاب می کنند و به راحتی می شود رد دلشوره های شیرین معلم و هم کلاسی های جدید را در چهره آنها دید. این شور و شوق را در دانش آموزان برزیلی هم می توان در اوایل فوریه دید، در حالی که دانش آموزان روسی و مکزیک این تجربه را در ماه سپتامبر دارند؛ تفاوت هایی که حتی می توان آن را در ساعات شروع کار مدارس هم دید، به طوری که در آمریکای کانادا مدارس ابتدایی کارشان از ساعت ۸:۳۰ صبح تا ۳ یا ۳:۳۰ بعد از ظهر است.

ساعت شروع کار مدارس بحث مهمی است؛ این که یا زودتر شروع شود یا دیرتر و تداخلی با سایر فعالیت های سطح شهر نداشته باشد، ضمن این که با توزیع بار ترافیکی از آلودگی هوا هم جلوگیری می شود که این نگاه کارشناسان حوزه ترافیک، محیط زیست و راهنمایی و رانندگی را می طلبد. در حال حاضر، ساعت ۷:۳۰ فعالیت مدارس شروع می شود و با یک نگاه کارشناسی، تغییر این ساعت با توجه به این که معلمان از سرویس استفاده می کنند، بخشی از دانش آموزان اولیای شاغل دارند و سپردن آنها به مدارس نیازمند هماهنگ شدن این رویه با ساعت اشتغال معلمان است، دشوار است. کمربندی در آن زمان راهکارهای دیگر کاهش آلودگی را موثرتر از تغییر ساعت کار مدارس دانسته بود: «اعتقاد داریم با توجه به این که ۱۵ درصد مدارس تهران در نوبت عصر فعالیت می کنند، شاید شروع دیر هنگام کار مدارس به مدارس نوبت دوم لطمه وارد کند و به همین دلیل به نظر می رسد تغییر سایر متغیرهای تاثیر گذار در ترافیک، مطلوب تر است نسبت به آن چه در خصوص آموزش و پرورش مطرح شده است.» البته دو سال پیش، محمد بطحایی، وزیر وقت آموزش و پرورش هم درباره تغییر ساعت کار مدارس با در نظر گرفتن فاکتور اقلیم دستورالعملی را ابلاغ کرده بود مبنی بر این که «استان هایی که در مناطق گرمسیری کشور واقع شده اند، اجازه دارند زودتر از ۷ صبح فعالیت مدارس را آغاز کنند و ظهر زودتر تعطیل شوند. در مناطق سردسیر مسئولان و مدیران مدارس این اجازه را دارند که دیرتر اقدام به شروع فعالیت کنند. دانش آموزان این مناطق می توانند با چند ساعت تأخیر فعالیت علمی خود را آغاز کنند و از ساعات ظهر گاهی بیشتر در کلاس بمانند.»

هیچ وقت به این ساعت عادت نمی کنیم

از رنگ دوم باطری ام شارژ می شود. «الیکا» امسال دانش آموز کلاس چهارم است و هنوز بعد از سه سال مدرسه رفتن به صبح زود بیدار شدن، عادت نکرده است. «رنگ اول چیزی از درس نمی فهمم چون هم گرسنه ام هم خواب آلود. صبح زود میل به خوردن صبحانه ندارم برای همین رنگ اول همیشه گرسنه و کلافه ام.» او هر روز باید ساعت ۶:۳۰ بیدار شود. «مدرسه ام کمی دورتر از خانه مان است و مسیر همیشه ترافیک؛ برای همین مجبورم زودتر از خانه بیرون بزنم تا هم من به مدرسه ام برسم هم مادرم به سر کارش.» «آرمیس» کلاس سوم است و از بی خوابی صبح عاجز. «هر روز با پدرم می روم مدرسه از دم خانه تا مدرسه در ماشین می خوابم، به نظرم هیچ وقت به این ساعت مدرسه رفتن عادت نکنم.» «آرمیس» عاشق ترافیک است؛ «روزهایی که ترافیک زیاد است کمی بیشتر در ماشین می خوابم.» هفته اول مهر کمی سخت است تا خودمان را با شرایط وفق دهیم. بعد از آن کار کمی راحت تر می شود.»

بستن کمر بند می تواند خطر مرگ و میر را در سر نشینان صندلی عقب، ۲۵ تا ۷۵ درصد کاهش دهد.

مدرسه

شهروند

۱۳

یکشنبه ۳۱ شهریور ۱۳۹۸ | سال هفتم | شماره ۱۷۹۶
www.shahrvandonline.ir

رفتن هستیم.» اما «آرمیس» خاطره ای از کلاس اولش دارد؛ خاطره ای که هنوز هم با یادآوری اش خجالت می کشد. «اول ابتدایی بودم که سر کلاس خوابم برده بود. وقتی معلمم بیدارم کرد خیلی خجالت کشیدم و تا مدت ها نمی توانستم به روی معلم نگاه کنم.» «آرمیس» و برادرش دو سال با هم فاصله سنی دارند. «برادرم کلاس پنجم است. یک هفته او صبحی است و من بعد از ظهری و هفته بعد جابه جایی شوم. بیشترین عذاب را مادرم می کشد چون همیشه باید صبح زود بیدار شود.» اما «آراز» که اول متوسطه است از تجربه پدرش استفاده می کند تا سر کلاس خواب آلود نباشد: «پدرم وقتی دانش آموز بوده صبح خیلی زود از خانه بیرون می زده چون در روستایشان مدرسه نبوده برای همین همیشه با آب سرد صورتش را می شسته تا خوابش ببرد. من هم همیشه همین کار را می کنم ولی سوالم از آموزش و پرورش این است چه می شود دانش آموزان ابتدایی کمی دیرتر سر کلاس بروند؟»

واهمه دیر رسیدن به مدرسه خاطرهای همیشه

عاطفه کیانی نژاد، روانشناس کودک در گفت و گو با «شهروند» از تأثیر مثبت یک ساعت دیر شروع شدن کلاس های درس می گوید: «خاطره واهمه دیر رسیدن به مدرسه و کسل بودن سر کلاس های صبح را اغلب ما به خاطر داریم؛ خاطراتی که خیلی هم خوشایندمان نیستند. الزام حضور در مدرسه آن هم رأس ساعت ۷:۳۰ می تواند برای دوره دبیرستان وجود داشته باشد، چون به مرور دانش آموزان با پذیرش مسئولیت های اجتماعی آشنایی شوند، اما در دوره ابتدایی این الزام با کمی تخفیف می تواند از ساعات ۹ صبح باشد، تا در ادامه از دلزدگی دانش آموزان نسبت به فضای مدرسه در امان باشیم.»

کیانی نژاد بر این باور است که خواب کافی بر یادگیری و کارایی دانش آموزان تأثیر مثبت می گذارد: «دانش آموزی که خواب کافی ندارد، متأسفانه نمی تواند طی روز تمرکز کافی روی مطالب و دروسی که ارائه می شود، داشته باشد. یکی از مشکلات شایعی که در حال حاضر در مدارس شاهد آن هستیم، کمبود تمرکز دانش آموزان است، البته بخشی از این تمرکز نداشتن به مسائل بیولوژیکی بچه ها و بخشی از آن هم به سیستم خواب و تغذیه بچه ها برمی گردد که قابل تامل است.»

این روانشناس ادامه می دهد: «یکی از الزامات مدارس تمرکز بر مطالب ارائه شده است، در حالی که این خواسته برای دانش آموز خواب آلود خیلی عملی نیست، به یاد داشته باشید با سیستم خواب آلودگی و بی حوصلگی دانش آموزان پر خاشاگر می کند. یکی از دلایل بد رفتاری دانش آموزان با یکدیگر و رعایت نکردن قوانین به همین موضوع برمی گردد.» کیانی نژاد دیر شروع شدن ساعات مدرسه را تأثیر گذار می داند: «کمی دیر شروع شدن ساعات کار مدارس بی شک بسیاری از این مشکلات را مرتفع می کند و تنها مشکل موجود در این راهکار چالش است که اولیای شاغل با آن روبه رو می شوند که آن هم به نوبه خود راهکارهای اساسی دارد، راهکارهایی که جوامع موفق در این زمینه از آنها بهره برده اند.»

سه کم دانش آموزان خواب آلود از یادگیری

محمدرضا نیک نژاد، آموزگار | چند سالی است موضوع دیرتر از آغاز شدن مدارس در محافل آموزشی-پژوهشی جهان مطرح است. گرچه این پژوهش ها برای همه مدرسه ها و گروه های سنی به نتیجه های قطعی نرسیده، اما برآوردها آنچنان بوده که بعضی کشورها و دولت های منطقه ای دیرتر از آغاز شدن مدرسه ها را شروع کرده اند یا در حال آغازش هستند. برای نمونه در نوشتاری که یک معلم ریاضی به نام کلی دی (Kelly Day) درباره آموزش و پرورش فنلاند - به عنوان یکی از کلیات ترین ساختارهای آموزشی جهان - نوشته است، می خوانیم: «دانش آموزان معمولاً مدرسه را بین ۹:۴۵ تا ۱۰:۱۵ آغاز می کنند. در واقع هلندی ها صبح هانیا زود خوابی با کیفیت هستند...» اهمیت این مسأله تا جایی است که از نظر پزشکی هم بر دیرتر شروع شدن زمان شروع کار مدارس تأکید شده تا جایی که تحقیقات راسل فوستر، استاد عصب شناس دانشگاه آکسفورد به این نتیجه رسیده که در سه های دشوار تر باید بعد از ظهر هابر گزار شوند، چرا که ساعات زیستی، هنگامی که به سال های نوجوانی می رسند، چه بسا دستخوش دگرگونی شود، یعنی این که آنها می خواهند دیرتر از خواب بیدار شوند، نه به خاطر تبدیلی بلکه از نظر بیولوژیکی این گونه برنامه ریزی شده اند، البته این موضوع در مورد دانش آموزان دوره ابتدایی هم صدق می کند، البته با کمی جست و جوی بیشتر در فضای مجازی به پژوهش ها و نوشتارهای انگلیسی فراوانی در این زمینه برمی خوریم و همین فراوانی نشان می دهد جهان در این زمینه در پی یک تغییر دیدگاه تأثیر گذار است. اما از چنین پژوهش ها و تجربه های جهانی که بگذریم، تجربه بیش از دوده های نگارنده در آموزگاری دوره دبیرستان هم نشان می دهد نوجوانان نیازمند خواب صبحگاهی بیشتری هستند. کمتر روزی بوده که در آغاز کلاس های اول صبح با چند دانش آموز کرخت یا چشمان قرمز و خواب آلود روبه رو نشده ام؛ دانش آموزانی که با چندبار نشستن و برخاستن با آبی به سر و صورت زدن، به شکل موقت و به ظاهر، به فرآیند آموزش بازگشته اند، اما دوباره کرخت و خواب آلود شده اند! گرچه بنابر پژوهش های اشاره شده، در دوران بلوغ و همزمان با بهم خوردن نظم در کار هر مومن با بسیاری از فعالیت های جسمی و ذهنی در نوجوانان دچار نوسان های رفتاری می شود، اما گسترش استفاده از ابزارهایی مانند رایانه، تبلت یا گوشی های همراه و پرسه زنی های همیشگی در فضای مجازی از بازی های آنلاین - نه تنها در ایران بلکه در سراسر جهان - این گرفتاری را برای آموزش و یادگیری بشدت گسترش داده است. از این رو به نظر می رسد دست اندر کاران آموزشی و بیشتر از آن، مسئولان پژوهشی آموزش و پرورش باید پژوهش های ملی در این زمینه را آغاز کرده و کنشگران رسانه ای - آموزشی با تأکید بر تجربه های ملی و جهانی درهای گفت و گو در این زمینه را بگشایند، و وظیفه بنیادین ساختار آموزشی، پرورش شهروندانی است که از آموزش های بهینه برخوردار بوده و برای زندگی آینده آماده شوند. بی گمان دانش آموزان خواب آلود در مدرسه و کلاس کمترین سهم را از یادگیری خواهند داشت و این گرفتاری باید به شکل بنیادین با تغییر ساعت های آموزشی بسلمان شود.